

DOI 10.26886/2520-7474.3(57)2023.6

UDC: 378.013

**TRANSCULTURAL COMPETENCE OF THE PERSONALITY AS A
CONDITION FOR THE EFFICIENCY OF PROFESSIONAL TRAINING OF
FUTURE MUSIC TEACHERS IN UKRAINE AND CHINA**

Ji Zhidan, Postgraduate student

<https://orcid.org/0000-0002-1149-4638>

e-mail: artukraine007@gmail.com

Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University, Ukraine, Kyiv

The article highlights the importance of transcultural competence of future music teachers in the process of professional training of students of art higher education institutions of Ukraine and China. The psychological and pedagogical mechanisms of professional formation of future music teachers are substantiated. The historical aspect of the development of music education in the People's Republic of China is considered. The author scientifically confirmed that a creative, socially responsible and active personality is characterized by a sense of the new, a critical attitude to the surrounding world, an awareness of his place and role among others. and intra-psychological educational actions.

Key words: *transcultural competence, external and internal regulation, physical and mental activity, value orientations of the individual, professional training, teachers of musical art.*

аспірантка кафедри освіти дорослих Цзі Чжидань. Транскультурна компетентність особистості як умова ефективності фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в Україні та Китаї / Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Україна, Київ

У статті висвітлено значення транскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фахової підготовки студентів мистецьких ЗВО України і Китаю. Обґрунтовано психолого-педагогічні механізми фахового становлення майбутніх учителів музичного мистецтва. Розглянутий історичний аспект становлення музичної освіти у КНР. Автором науково підтверджено, що творча, соціально відповідальна й активна особистість характеризується почуттям нового, критичним ставленням до навколишнього світу, усвідомленням свого місця і ролі серед інших.. Фахову підготовку майбутніх вчителів музичного мистецтва розглянуто як процес побудови, підтримки та управління всіма видами та формами зовнішніх та внутрішньо-психологічних навчальних дій.

Ключові слова: *транскультурна компетентність, зовнішня та внутрішня регуляція, фізична та психічна активність, ціннісні орієнтації особистості, фахова підготовка, вчителі музичного мистецтва.*

Вступ На етапі становлення сучасної мистецької освіти набуває важливого значення спрямованість на формування творчої особистості, яка має високий рівень естетичної культури і художніх смаків та глибоке розуміння мистецтва. Це підкреслює важливість розвитку в особистості духовності та готовності жити і працювати відповідно до загальнолюдських моральних норм, переконань і цінностей. Поставленні завдання вимагають зосередженості на вивченні, узагальненні та творчому переосмисленні історично-педагогічного досвіду, включаючи розвиток музичної освіти в Україні та Китаї з метою збагачення пошуку нових універсальних підходів до навчання та виховання сучасного молодого покоління.

Різноманітні аспекти розвитку китайської культури та мистецтва становлять інтерес для сучасних китайських та українських дослідників. Серед них М. Ісаєва, Р. Грубер, Фань Вень-Лань, Гун Лі, Г. Шнеєрсон. Музичне мистецтво, його стилістичні і жанрові особливості досліджували

О. Васильченко, Бай Юнь-шен, М. Михайлов, Чень Лін-жуй, Го-вей, Лі Фан, Ф. Арзаманов, Ма Гешунь, В. Вакулішіна, Сунь Цуньїнь, Ян Сяо Сюй та інші. Питання розвитку та становлення національної музичної культури висвітлено у працях Ян Бохуа, Ван Юйхэ, Лю Пей. Аспекти музично-виконавської діяльності музикантів та вокалістів вивчали Чен Дін, Гу Юй Мей, Гу Юй Мей, Чжао Веньфан, Цзинь Нань, Сюй Дін Чхун та інші. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва у Китаї вивчали Чен Дін, Лі Чуньпен, Чжан Ї, Цюй Сяо Юй, Ма Цзюнь, Чан Ліін, Чжан Вей та ін.

Мета статті – розкрити роль транскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фахової підготовки, охарактеризувати можливості саморегуляції особистості майбутнього педагога-музиканта у контексті його фахової діяльності.

Опрацювання проблеми формування транскультурної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва, насамперед, стосується виявлення механізмів його психічного розвитку та мистецько-педагогічного становлення у процесі фахової підготовки. У теоретичних та експериментальних дослідженнях психологів (Л. Божович, В. Котирло, В. Чудновський, С. Рубінштейн) доведено, що здатність до регуляції власних дій можлива лише за умови перетворення людини в суб'єкт активності. Мистецька діяльність учителя музичного мистецтва – це специфічна й надзвичайно тонка сфера, в якій соціальне й індивідуальне, наукове й ірраціональне гармонійно поєднуються в такій мірі, в якій саме мистецтво є проявом

одночасно загальнолюдського й особистісного. Фахова діяльність педагог-музиканта неможлива без здатності художньо-образного мислення, особливого бачення світу крізь призму емоційно-ціннісного ставлення до творів мистецтва.

Соціальний аспект транскультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва пов'язаний із активною позицією вчителя як суб'єкта педагогічної взаємодії, з його здатністю реалізовувати власні (або спільні) потреби та інтереси в загальній ціннісній системі координат мистецької освіти. З іншого боку, студенту як індивідуальності властива не лише соціально-психологічна спільність з іншими людьми, але й соціально-психологічна унікальність (К. Альбуханова-Славська, Л. Веккер, Д. Леонтьєв, В. М'ясищев, Д. Узнадзе, В. Ядов).

Заняття музичним мистецтвом мають величезне значення для розкриття творчого потенціалу особистості. У цьому контексті важливою стає роль вчителя музичного мистецтва, який не лише організовує освітній процес, але й впроваджує індивідуальний підхід до навчання, виявляючи увагу до здібностей та талантів учнів, сприяючи їхньому розвитку в музичному мистецтві та інших сферах, спираючись на транскультурний підхід у мистецькій освіті.

Розвиток філософського осмислення музики в китайському суспільстві розпочався на етапі Пізньої Чжоу (770–255 роки до н.е.) та був пов'язаний з вченнями Конфуція (551–479 роки до н.е.), який (за свідченням історичних джерел) вправно грав на цині. Факти вказують на глибоке ставлення видатного мислителя до музичної освіти. Його погляди про роль музики та співу в житті людей відображені у розділі «Юецзі» книги «Лі-цзі» («Книга про норми поведінки чи про ритуали»). В книзі зазначається: «істотами, які знають голос, але не знають музичних звуків, є дикі звірі та птахи; ті, хто знають музичні звуки, але не знають

музики, є простим народом; тільки досконала людина в змозі розуміти справжню музику» [6].

Вже в ті часи дітей із родин китайської еліти залучали до вивчення арифметики, китайської мови та співів. Незважаючи на політичні події, співи зберігали свої традиції і передавались з покоління в покоління. Слід визнати, що в Стародавньому Китаї естетика була нерозривно пов'язана з моральним вихованням, науковим розвитком, політичними відносинами, світоглядними позиціями тощо. За філософськими традиціями Китаю, естетичне виховання, в тому числі музичне, вбачалося як процес внутрішнього росту особистості, пробудження її здатності сприймати красу світу, відчувати гармонію між людським духом і природою. Відповідно до цієї філософії, як вважає Л. Калашник «при створенні зразків музичного мистецтва слід прислуховуватися до природних процесів, спрямовуючи вплив мистецтва на гармонійне, шляхетне виховання людини в соціальному та природному середовищах» [2, с. 64].

В період правління династії Тан (VII–X ст.) в Китаї розпочинається процес формування музичної освіти. В цей час утворюються професійні акторські групи, що дають початок виконавським школам. Вони об'єднували велику кількість музикантів, зокрема «Ліуань» або «Грушовий сад». Одночасно відкриваються перші музичні навчальні заклади. Невдовзі з'явився перший посібник з музичного мистецтва – трактат Дуань Аньцзі «Нотатки про музику», який охоплював теорію та практику музичного навчання.

Під час правління династії Сун (X–XIII століття), ідеї Конфуція щодо впливу музики на духовний світ людини отримали нове тлумачення. Вони стали основою конфуціанської теорії музики, де музика розглядалася як універсальний засіб естетичного впливу на людину та суспільство загалом. Ця філософсько-теоретична основа

розвитку китайської музики не змінювалась, аж до впливу європейської традиції на межі XIX–XX століть.

Розвиток вокальної та інструментальної музики у Стародавньому Китаї відбувався паралельно одна одній, це було зумовлене значенням музики в житті суспільства. Саме тому зросла необхідність в організації професійної підготовки майбутніх музикантів та співаків. Важливим етапом стало створення вокально-музичних шкіл, що стали прототипом сучасних консерваторій.

Перші музичні школи, як державного так і приватного типу виникли в часи правління династій Ся і Шан ((XXI–XI ст. до н. е.). В період династії Шан було засновано Вищу школу (Да Сюе) та Молодшу школу (Сяо Сюе) для навчання молоді співу, музики та танців. Обидві школи розвивали різні аспекти музичної освіти. Перша з них мала вищий статус, ніж друга. Вища музична школа надавала студентам різноманітні музичні знання та вміння, які становили основу музичної освіти. Учасниками навчального процесу цих шкіл ставала також молодь з інших країн, це вказує на вельми високий рівень професійної вокально-музичної підготовки в цих закладах. В освітньому процесі другої школи велике значення приділялося викладанню музичної філософії, співу та танців. Учні вступали до школи у віці 13 років, а закінчували навчання у 20 років, коли вже ставали дорослими.

Ключове місце в історії розвитку музичної освіти Китаю відводиться Музичній палаті, що була створена за часів династії Цинь (221 р. до н.е. – 206 р. до н.е.). Після падіння династії Цинь та приходу до влади представників династії Хань (202 р. до н.е. – 220 р. н.е.), цей навчальний заклад продовжував свою діяльність. Музична палата мала важливі завдання, серед яких були підготовка професійних вокалістів і музикантів, підготовка вчителів музики, проведення досліджень у галузі теорії музики та створення та виконання нових музичних творів.

Вершини свого розквіту розвиток музичного мистецтва набуває за правління династії Тан. Для навчання була виділена окрема велика будівля яка забезпечила можливість привернути значну кількість висококваліфікованих педагогів-музикантів. Новий навчальний заклад отримав назву «Тай Чан Шу». У ньому працювало 11 549 експертів у сфері музики, танців і співу. Кожні десять років всі викладачі Тай Чан Шу були зобов'язані складати серйозний професійний іспит.

На початку XX століття внаслідок впливу західної музики та народження нових музичних стилів у китайській музичній освіті спостерігаються суттєві зміни. Після політики реформ та економічних змін Китайська Народна Республіка почала швидко розвиватися, що призвело до зростання музично-педагогічної освіти. Китайські музиканти, засвоївши світовий музичний досвід, поверталися на батьківщину та вносили зміни в методику викладання музики.

Наступні етапи у розвитку музичної освіти в Китаї пов'язані з включенням навчальної дисципліни «Музика» до програми професійних навчальних закладів, зокрема, педагогічних інститутів Наньцзін і Баодін, які спеціалізувалися на підготовці вчителів малюнка та живопису. Дослідники вказують на те, що самостійна дисципліна «Музика» існувала в Китаї з 1906 року .

З 1912 року музичне виховання отримало статус обов'язкового предмету в загальноосвітніх школах Китаю. Уроки музики перестали бути предметом за вибором і стали обов'язковими не лише на початковому, а й на середньому рівні.

У першій чверті XX століття у Китаї розпочали відкриватися заклади вищої музичної освіти та музичні факультети. Ці установи мала на меті навчання професійних музикантів і вокалістів, а також підготовку педагогів для викладання музики та співу. Так, у 1908 року в Китаї була

створена спеціальна школа для підготовки вчителів гімнастики і музики. Цей державний навчальний заклад розташовувався в місті Тяньцзінь.

Особливий інтерес до змісту музичної освіти для учнів сприяв виникненню питань професійної музично-педагогічної підготовки викладачів, а також пошуку варіативних форм її реалізації. Наприклад, в 1914 році були започатковані Курси співочої підготовки при Вищому педагогічному університеті провінції Сичуань, у 1916 році в Шанхаї було засноване музичне відділення (пізніше перейменоване на Шанхайську педагогічну академію мистецтв). Також у Шанхаї 1919 році був створений Музично-педагогічний інститут.

Отже, на основі проведеного дослідження, спираючись на наукові розвідки Гао Цзяньцзінь [1, с.148] можемо виокремити такі ключові періоди становлення музичної освіти в Китаї:

Період імперій (221 р. до н.е. - 1911 р.): заснування династії Цинь у 221 р. до н.е. відзначалося впровадженням формальної музичної освіти. Династія Хань розвинула музичні навчальні заклади, такі як Музична палата, що підтримувала підготовку професійних музикантів та вчителів музики. Ідеї Конфуція щодо ролі музики в духовному розвитку людини стали важливою основою музичної освіти.

Період розквіту музичної освіти (Tang та Song династії, VII-XIII ст.): у цей час виникли перші музичні навчальні заклади, вокально-музичні школи та інші освітні установи для підготовки музикантів. Музична палата Цинь досить успішно існувала впродовж цього періоду.

Період впливу європейської та західної музичної традицій (кінець XIX - початок XX ст.): зустріч з європейською музичною культурою спонукала до змін у музичній освіті. Були створені нові навчальні заклади, де вивчалися як китайські, так і західні музичні практики.

Модернізація та сучасний період (після 1949 р.): створення державних музичних шкіл та консерваторій, де вивчалися традиційні

китайські та західні музичні напрямки. Сучасна музична освіта в Китаї надає можливість вивчення різноманітних жанрів та стилів, співпрацю з міжнародними партнерами та розвиток нових технологій.

Висновки. В ХХІ столітті музична освіта в Україні та Китаї продовжує розвиватися з великим акцентом на транскультурний підхід та сучасні технології. Однією з особливостей освітнього процесу стає зростання уваги до розвитку творчого мислення та інновацій у музичному навчанні.

Одним із ключових напрямів розвитку музичної освіти є інтеграція технологій. Комп'ютерні програми, музичні програми для смартфонів і планшетів, віртуальні інструменти дозволяють створити нові, захоплюючі способи навчання музики. Електронні підручники, відеоуроки, віртуальні майстер-класи сприяють більш ефективному і цікавому засвоєнню матеріалу.

Література:

1. Гао Цзяньцзінь. (2013). Витоки і напрямки розвитку нової системи музичної освіти в навчальних закладах: «Експеримент в рамках реформи національної системи освіти-Групи підготовки за новою системою музичної освіти (навчальні матеріали для внутрішнього користування)». *Матеріали для внутрішнього користування Інституту музичної освіти Центральної консерваторії*. Пекін. № 1.

2. Калашник, Л. С. (2004). Давньокитайська міфологія як засіб родинного виховання. Запоріжжя: Поліграфм.

3. Масол Л. М. (2006). Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія. Київ : Промінь.

4. Шип С. В. (2015) Что такое музыкальное произведение? *Науковий часопис Національного педагогічно університету імені*

М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. Вип. 18 (23). Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова.

References:

1. Hao Tszhyantszin (2013). Vytoky i napryamky rozvytku novoyi systemy muzychnoyi osvity v navchal'nykh zakladakh: «Eksperyment v ramkakh reformy natsionalnoyi systemy osvity-Hrupy pidhotovky za novoyu systemoyu muzychnoyi osvity». Materialy dlya vnutrishnoho korystuvannya Instytutu muzychnoyi osvity Tsentral'noyi konservatoriyi. Pekin. [In Ukraine].
2. Kalashnyk, L. S. (2004). Davnokytays'ka mifolohiya yak zasib rodynnoho vykhovannya. Zaporizhzhya: Polihrafm. [In Ukraine].
3. Masol L. M. (2006). Zagalna mysteczka osvita: teoriya i praktyka: monografiya. Kyiv: Promin. [In Ukraine].
4. Shyp S. V. (2015). Chto takoe muzykal'noe proyzvedenye? Nauk. chasopys Nacionalnogo pedagogichno universytetu im. M. P. Dragomanova. Seriya 14. Teoriya i metodyka mysteczkoyi osvity: zb. nauk. pracz. Vyp. 18 (23). Kyiv: NPU im. M. P. Dragomanova. [In Ukraine].

Citation: Ji Zhidan (2023). TRANSCULTURAL COMPETENCE OF THE PERSONALITY AS A CONDITION FOR THE EFFICIENCY OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MUSIC TEACHERS IN UKRAINE AND CHINA. Frankfurt. TK Meganom LLC. Paradigm of knowledge. 3(57). doi: 10.26886/2520-7474.3(57)2023.6

Copyright Ji Zhidan ©. 2023. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.